

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3949

av Emma Wallrup m.fl. (V)

med anledning av prop. 2017/18:63 Några frågor om alkolås

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2017/18:63 Några frågor om alkolås.

Bakgrund

I propositionen lämnas förslag till vissa lagändringar för att uppfylla EU:s tredje körkortsdirektiv. Propositionen är framtagen med anledning av att Europeiska kommissionen, i en formell underrättelse och i ett motiverat yttrande till regeringen, identifierat en fråga om medicinska minimikrav beträffande alkohol, där kommissionen anser att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt direktivet. För att de svenska reglerna ska vara i enlighet med det tredje körkortsdirektivet föreslår regeringen vissa ändringar i körkortslagen som gäller regleringen av körkort med villkor om alkolås efter rattfylleri.

År 1999 infördes en försöksverksamhet för den som begått ett rattfylleribrott att i stället för traditionell körkortsåterkallelse få en villkorlig sådan med rätt att under en viss tid få fortsätta att framföra ett körkortspliktigt fordon, under förutsättning att detta hade ett godkänt alkolås. På grund av de positiva erfarenheter som försöksverksamheten gett föreslogs i ett betänkande ett permanent system med möjlighet att efter rattfylleribrott få ett körkort med villkor om alkolås. Betänkandet låg sedan som grund för propositionen Alkolås efter rattfylleri som antogs i riksdagen 2010 och som resulterade i nya bestämmelser i körkortslagen fr.o.m. den 1 januari 2012. I samband med tillkomsten av nu gällande regler förlängdes spärrtiderna för rattfylleribrott, samtidigt som vissa regeländringar reducerade kostnaderna för den enskilde som valde att behålla rätten att framföra fordon med alkolås. Incitamenten till att välja fortsatt körkortsinnehav med villkor om alkolås stärktes därmed, och fler som begått rattfylleribrott har också valt att ansöka om körkort med villkor om alkolås jämfört med under försöksverksamheten.

Genom ett beslut i riksdagen 2011 antog riksdagen regeringens förslag till lagändringar för att genomföra det tredje körkortsdirektivet. I det sammanhanget beslutades inte några förändringar av möjligheterna för dem som begått rattfylleribrott att få körkort med villkor om alkoholås.

De nu gällande bestämmelserna om körkort med villkor om alkoholås beslutades sålunda innan tredje körkortsdirektivets bestämmelser genomfördes i svensk rätt.

En ansökan om alkoholås i stället för körkortsåterkallelse får i dag endast bifallas om den sökande med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden bedöms som lämplig för körkortsinnehav. Den sökande måste därför uppfylla ett antal kriterier. Det krävs t.ex. att den sökande inte brukar narkotika eller tidigare har dömts för grovt rattfylleri vid ett flertal tillfällen. För att de svenska reglerna ska bli i överensstämmelse med tredje körkortsdirektivet föreslår regeringen i propositionen att även krav på frånvaro av alkoholmissbruk eller alkoholberoende ska införas som kriterium för tillgång till alkoholås.

Propositionens förslag riskerar att försämra trafiksäkerheten

Vänsterpartiets utgångspunkt vid eventuella förändringar av körkortslagen är att dessa inte får innebära försämringar av trafiksäkerheten. Vi delar dock både Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) och Motorförarnas Helnykterhetsförbunds (MHF) farhågor om att propositionens förslag kan innebära en sådan försämring. MHF konstaterar att tidigare utvärderingar och forskning visar att personer som får körkortet återkallat p.g.a. rattfylleri normalt ökar sin alkoholkonsumtion. Många av dem fortsätter att köra bil utan körkort. Detta framgick redan i lagrådsremissen Alkoholås vid rattfylleri (2010) som föregick riksdagens beslut om att alkoholåsprogrammet skulle bli permanent. Där konstateras att många av dem som misstänks för rattfylleri också har kört utan körkortsbehörighet för fordonet. Man anser därför att det är värdefullt om de i någon mån kan behållas i systemet för körkort genom att erbjudas körkort med villkor om alkoholås.

MHF lyfter även i sitt remissvar en artikel i *American Journal of Preventive Medicine* (2011) där det framgår att det är mycket vanligare med återfall i rattfylleribrott under villkorstiden bland individer som inte har alkoholås än bland dem som deltar i alkoholåsprogram.

Med förslaget i propositionen föreslås att personer med en fastställd och känd missbruks- eller beroendediagnos först ska kunna styrka varaktig nykterhet genom en intygad avhållsperiod för att först därefter kunna gå in i en period med villkor om alkoholås. Detta kan vid ett första påseende ses som ett fullt rimligt krav som stärker trafiksäkerheten. Men som både VTI, MHF och Transportstyrelsen påpekar i sitt remissvar beträffande konsekvenserna, är det fler personer än vad som anges i promemorian (som är grunden för propositionen) som i dag har en beroende- eller missbruksdiagnos och beviljas körkort med villkor om alkoholås. Både MHF och VTI framför att möjligheten att ändå få alkoholås efter rattfylleri om man först styrker varaktig nykterhet under en avhållsperiod, vilket föreslås i propositionen, kommer att utnyttjas av endast ett fåtal personer. VTI och MHF ställer sig därför frågande till om någon positiv effekt kan ges på trafiksäkerheten av förslaget då tidigare forskning visar

att återfall i rattfylleri under spärrtiden är högre bland personer som inte har alkohol jämfört med de som har alkohol. Vänsterpartiet delar denna farhåga och ser i likhet med MHF en påtaglig risk att trafiksäkerheten försämras med förslaget. MHF anser att återkallelse av körkortet utan någon annan preventiv åtgärd knappast ger någon effekt om målet är att förebygga återfall i rattfylleribrottet. Man konstaterar däremot att det är väl belagt av genomförda utvärderingar att de personer som går in i alkoholprogrammet minskar sin alkoholkonsumtion kraftigt och att de i högre grad än i andra behandlingsformer lyckas bryta sina destruktiva alkoholvanor.

Både VTI och MHF saknar också en tydlig genomlysning för hur en korrekt diagnostisering ska ske avseende missbruk eller beroende vid ett enskilt läkarbesök. Detta blir viktigare ännu tidigare med regeringens förslag, då utfallet kan få stora konsekvenser för den enskilda föraren.

Vänsterpartiet delar regeringens bedömning att de nu gällande bestämmelserna om körkort med villkor om alkohol i visst avseende avviker från körkortsdirektivets krav på medicinsk lämplighet. I och med detta finns i sak en grund i kommissionens kritik. Men som Sveriges läkarförbund påpekar anger tredje körkortsdirektivet inte heller uttryckligen alkoholmissbruk som ett hinder för körkortsinnehav. Det är därför inte självskrivet att Sverige bör ändra lagstiftningen i enlighet med regeringens förslag och därmed riskera att trafiksäkerheten försämras. Därutöver anser Vänsterpartiet att regeringen på goda grunder bör strida för att Sverige som medlemsland ska ges utrymme att inom direktivet behålla vår nuvarande nationella tillämpning som värnar trafiksäkerheten.

Riksdagen bör avslå regeringens proposition 2017/18:63 Några frågor om alkohol. Detta bör riksdagen besluta.

Emma Wallrup (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Yasmine Posio Nilsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Birger Lahti (V)

Håkan Svenneling (V)